

Täysistunto

Keskiviikko 18.4.2018 klo 13.59—21.59

12. Lakialoite laiksi muovipakkausverosta

Lakialoite LA 5/2018 vp Krista Mikkonen vihr ym.

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan. Asian käsittely keskeytettiin 13.4.2018 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelu

21.20 **Timo Harakka sd:** Arvoisa puhemies! Jatkamme keskustelua tästä tärkeästä aloitteesta. Kun puhutaan muovipakkausten verottamisesta, puhutaan samalla jostain suuremmasta. Kerrataan faktat:

Viikko sitten keskiviikkona vietettiin ylikulutuspäivää. Se tarkoittaa, että tarvittaisiin 3,6 maapalloa, jos kaikki kuluttaisivat kuten me suomalaiset. Emme ole kuitenkaan ongelman kanssa yksin, vaan se koskee tavalla tai toisella koko maailmanyhteisöä. On siis selvää, että talouskasvu on kytkettävä irti luonnonvarojen kestäättömästä hyödyntämisestä, ja on myös selvää, että ilmastonmuutosta on hillittävä. Nykyiset toimet eivät siihen riitä.

Muovin käyttö kuormittaa ympäristöä monin tavoin. Siksi sen käyttöä on vähennettävä ja tehostettava. Tässä verotus on yksi työkalu. Sosiaalidemokraatit ehdottivat muovipakkausten verottamista jo vuonna 2009. Tuolloin vaihtoehtobudjettiin sisältyi niin kutsuttu pakkausvero. Hallitus päätti tämänkertaisessa kehysriihessä, että se käynnistää syksyllä selvityksen muoviverosta. Selvityksen on määrä valmistua vaalien alla, joten muovivero tai muut mahdolliset työkalut voidaan ottaa käyttöön seuraavassa hallitusohjelmassa.

Samalla on syytä todeta, että hallitus toimii jälleen kerran jälkijunassa. Jos hallitusta olisi kiinnostanut edistää luonnonvarojen kestäväää käyttöä jo hallitusneuvotteluissa, olisimme kenties kuulleet ylikulutuspäivänä uuden muoviveron yksityiskohdista. Nyt kehysriihessä päätettiin vain uudesta selvityksestä, ja todelliset ratkaisut jäävät jälleen kerran seuraavan hallituksen varaan, kuten kaikki tärkeät uudistukset, joita tarvitaan kasvun saattamiseksi kestäväälle pohjalle.

Valtiovarainvaliokunnan verojaoston jäsenenä olen havainnut, että liian usein tarkastelemme maailmaa vain talouden kautta. Eduskunnassa kuulemme eniten talouden ja juridiikan asiantuntijoita. Heitähän pitääkin kuunnella, mutta samalla muut kysymykset ja näkökulmat jäävät liian vähälle huomiolle. Ilmastonmuutoksen torjunnan ja kestävään kehityksen varmistaminen ovat niin tärkeitä asioita Suomelle ja koko ihmiskunnalle, että niiden tarkastelun tulisi olla johdonmukainen, kaikkea lainsäädännön uudistamista läpi lyövä periaate. Tähän SDP myös pyrkii. Osana keväällä, itse asiassa parin viikon sisällä, julkaistavaa vero-ohjelmaamme otamme käyttöön systemaattisen periaatteen, jossa kaikkia vero-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2018 vp

uudistuksia tarkastellaan myös kestävä kehityksen näkökulmasta. Samalla on arvioitava, miten ongelmiin voidaan puuttua tehokkaammin. Verotuksen vaikutuksethan ovat usein rajalliset, ja sen rinnalla tarvitaan niin tukia, kieltoja kuin rajoituksia. Samalla on selvää, että verotus on joissain tilanteissa se tehokkain keino vaikuttaa yrityksiin ja kuluttajiin. Rahalla on merkitystä.

Lähestymistavasta saimme esimerkin viime viikolla, kun eduskunnassa käsiteltiin EU:n laajaa arvonlisäverojärjestelmän uudistusta. Toimme esiin, miten arvonlisäverotuksesta voidaan muovata ekologisten uudistusten työkalu. Tällainen kestävä kehityksen arvonlisävero on osa kiertotalouteen kannustavaa SDP:n vero- ja tukilinjaa.

Arvonlisäverokysymyksessä asetuimme tukemaan komission ehdotusta, johon hallitus suhtautuu puolestaan penseästi. Hallituksen kanta perustuu valtiovaraministeriön sinänsä perusteltuun näkemykseen siitä, että arvonlisäverokantojen laajempi käyttö uhkaa aiheuttaa hallinnollisia kustannuksia. Tämä on kuitenkin verrattoman kapea näkökulma merkittävään yhteiskunnalliseen kysymykseen. Arvonlisäverotuksen uudistus tulisi nähdä uhan sijaan mahdollisuutena uudistaa maailmaa. Arvonlisäverolla voidaan ohjata nopeasti ja joustavasti laajaa kuluttaja- ja yritysjoukkoa, kun esimerkiksi suorien tukien käyttäminen edellyttää hallinnollisesti raskaita hakuprosesseja, joihin usein vain suuret yritykset pystyvät osallistumaan.

Arvonlisäverodirektiivin uudistus tekee näkyväksi myös toisen asian. Kaikilla mailla on mahdollisuus edistää kestävä kehitystä, mutta tavoitteeseen ei päästä yksin. Ilmastonmuutoksen torjunnan ja kestävä kehityksen tulisi olla läpileikkaava periaate myös Suomen ulko- ja EU-politiikassa. Sen tulisi olla Suomen ensi vuoden EU-puheenjohtajakauden kärkiteemoja. Ilmastonmuutoksen vastainen työ näyttäytyy usein rajoituksina, kieltoina ja ankeutuksena, mutta, arvoisa puhemies, uudistamalla taloutta voidaan saada jotain parempaa tilalle. Tukemalla kiertotaloutta tai julkista liikennettä voitaisiin samalla uudistaa Suomen yrityskenttää ja luoda uusia liiketoimintamahdollisuuksia. Sitran arvioiden mukaan kiertotalouteen voisi syntyä lähimpien vuosien sisällä peräti 70 000 työpaikkaa, uutta, kestävää vientiteollisuutta ja ratkaisuja planeetan pelastamiseen. Tässä on haastetta jälleen kerran seuraavalle hallitukselle.

21.25 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Jos tällainen vero olisi jo tällä hetkellä olemassa, niin olisi todennäköistä, että minullakin olisi joku kassi aina mukana, mutta kun on niin helppoa ostaa muutamalla sentillä se muovikassi, niin eihän minun tarvitse sitä kuljettaa matkassa. Aivan sama asia on se, että kun meillä on juomapulloista panttisysteemi — ja on ihan maailmanlaajuisesti todella hienoa, että semmoinen on saatu aikaiseksi — niin eihän se taloudellisesti järkevää ole, että me muovipullot laitamme sinne koneeseen ja näin pois päin, mutta se on ympäristölle ja meidän kokonaiskehitykselle todella hieno asia. Elikkä minä kannatan tätä esitystä todella sydämestäni.

Ympäristö ja kestävä kehitys, kyllähän ne ovat meidän kaikkien yhteisiä asioita, kaikkien puolueitten yhteisiä asioita. Ei keskustakaan suotta ole vihreä väriltänsä ollut aina, kyllä me yritämme parhaamme toimia näitten asioiden eteen.

Nyt sitten vielä tästä lakiesityksestä: Minusta tämä olisi todella hyvä saada läpi jo senkin takia, että meidän pitäisi muovista siirtyä muihin raaka-aineisiin. Meillä on nyt jo kehitetty esimerkiksi puusta monenlaisia tuotteita, ja saisimme aikaiseksi todella hyviä korvaavia systeemejä. Ja ihan semmoinen asia, että meillä on nytten ympäristövaliokunnan kokoustiloihinkin laitettu motit, jotka eivät ole enää perinteistä muovia, vaan jotakin bio-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2018 vp

hajoavia motteja siellä nyt sitten on olemassa. Ei niistä päällepäin kyllä huomaa ollenkaan eroa tai sitä, mitä ne sitten ovat, mutta ne ovat huomattavasti parempaa raaka-ainetta.

Mutta nyt vielä ihan tähän alkuperäiseen esitykseen: Tällaisella kuviolla, tällaisella esityksellä ja verolla me voisimme olla hyvä esimerkki. Ja minäpä uskon, että kyllä suomalaiset ottaisivat tämän ihan ilomielellä vastaan. Ehkä maksaminen on aina inhottavaa, mutta uskon, että kun tämä kerran päätettäisiin, niin muutos saataisiin hyvin nopeasti aikaiseksi eikä sitä varmaan parin vuoden päästä enää pahalla muistettaisi ollenkaan.

21.27 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Tämä lähetekeskusteluhan tosiaan alkoi jo viime perjantaina, ja nyt vielä näitä häntiä tässä käydään. Oli todella ilahduttavaa, että silloin perjantaina aloitteelle tuli myös tukea ihan jokaisessa puheenvuorossa ja ihan salin joka puolelta. Toivon, että tämän muovipakkausveron kanssa päästäisiin nopeasti eteenpäin.

Aivan kuten edustaja Maijala tässä äsken totesi, niin olen kyllä aika vakuuttunut siitä, että myös kansalaiset näkisivät sen, että tämä vero yhtenä keinona varmasti muuttaisi käytäytymistä juuri niin, että esimerkiksi niitä kasseja otettaisiin aina mukaan. Itse asiassa kokemukset muista maistahan ovat tämäntyyppiset, että kun on laitettu vero, niin ihmiset ovat kyllä olleet siihen ihan tyytyväisiä, koska nyt me olemme kyllä laajasti ympäri maailman heränneet siihen ongelmaan, mitä muovijätteestä syntyy. Kun me saamme lukea uutisia, kuinka meret täyttyvät muovista ja kuinka eläinten vatsasta löytyy muovia enemmän kuin varsinaista ruokaa, niin kyllähän on selvää, että toimenpiteisiin pitää ryhtyä.

Minusta on sinänsä hyvä, että tämä ajatus on ollut ennenkin esillä. On hyvä, että demarit ovat esittäneet aikoinaan pakkausveroa. Vihreät ovat myös ehdottaneet pariinkin kertaan, tehneet aloitteita muovipussiverosta, Oras Tynkkynen jo vuonna 2006 ensimmäisen kerran, mutta nyt näyttää siltä, että aika on otollinen niin, että nyt tälle tulee tukea laajasti kaikista puolueista. Toivon todella, että tässä päästään nopeastikin etenemään.

21.29 Timo Harakka sd: Arvoisa puheenjohtaja! Meillä oli itse asiassa tänä aamuna erittäin antoisa suuren valiokunnan ja valtiovarainvaliokunnan yhteinen kuuleminen, jossa käytiin läpi mahdollisuuksia Euroopan unionin omiin varoihin erilaisten kansalliset rajat ylittävien verojen muodossa, ja ympäristöveroilla on tässä yksi erittäin suuri tulevaisuuden potentiaali. Nehän ovat luonnollisesti juuri sellaisia veroja, joiden vaikutukset kohdistuvat rajat ylittäviin asioihin.

Yksi teema, jota Euroopan unionin komissio on pitänyt esillä, on hiilidioksidivero ja tässä nykyisen tuotantoveron lisäksi myöskin ikään kuin kulutuskomponentti. Eli siis kaikkien kulutukseen liittyisi myöskin arvio siitä, minkä verran se käyttää hiilidioksidia tai mikä on sen vaikutus ilmastonmuutokseen. Tämä on erittäin kannatettavaa ajattelua, ja se liittyy juuri tuohon, mitä äsken sanoin, että me voisimme liittää tämän hiilidioksidiveron kuluttajaominaisuuden nykyiseen arvonnäköveroon siltä osin kuin Euroopan unionin komissio jo haluaisi sallia jäsenmaille yhä laajemmat valtuudet päättää itse arvonnäköverokannoistaan. Tämä on yksi askel siihen, että yhdistämällä hiilidioksidiveron ja arvonnäköveron käytännöt ja määrätietoisien poliittisen yhteisymmärryksen ilmastonmuutoksen torjumiseksi voimme päästä siihen, mikä tulee olemaan sosiaalidemokraattien veropolitiikan selkärangana, eli kestävä kehityksen arvonnäköveroon.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2018 vp

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.